

A Duna Múzeum új állandó kiállítása

Tanai Anna

A Duna Múzeumot 1973-ban alapították az Országos Vízügyi Hivatal Vízügyi Dokumentációs Továbbképző Irodájának részeként. Alapításakor még nem rendelkezett állandó kiállítással, a gyűjteményt Budapesten egy bérelt épületben tárolták. Az intézmény 1976-ban Esztergomban, a volt főkapitányi épületben kapott helyet. Az első kiállítás 1980-ban nyílt meg a *Duna és a magyar vízgazdálkodás története* címmel. 1998-ban a múzeum épülete egy nagyszabású felújításon ment keresztül. 2001-ben nyílt meg a *Víz-Idő* című újabb állandó kiállítás. Az intézményben már az 1980-as évektől kezdve volt múzeumpedagógia foglalkozás. 2001-től két korcsoportnak tartottak ismeretterjesztő órákat múzeumpedagógusaink. 2010-től pedig egy pályázati projekt keretén belül létrejött új múzeumpedagógiai foglalkoztató teremben fogadják az iskolás és óvodás csoportokat. Látványraktárunk 2015 óta várja a látogatókat, hogy interaktív módon mutassa be számukra gyűjteményünk sokszínűségét.

A múzeum besorolását tekintve országos gyűjtőkörű szakmúzeum. Gyűjti a magyar vízügy és vízgazdálkodás történetével kapcsolatos tárgyakat és dokumentumokat. A közel 150 000 darabot számláló gyűjtemény főként természettudományi, technikatörténeti, és történelmi anyagból áll, mely témáját tekintve Magyarországon egyedülállónak számít.

A múzeum előző állandó kiállítása (*Víz-Idő*) 2001 óta fogadta a látogatókat. Több szakmai elismerést is kapott, a vendégek is nagyon szerették. De 18 év mégis csak sok idő. Az állandó kiállítások működésének időtartama kb. 10 év, ami hazánkban akár 15-20 év is lehet. A Duna Múzeum munkatársai már korábban is tervezték az állandó kiállítás megújítását, azonban anyagi forrás hiányában erre nem volt lehetőség egészen mostanáig.

Az új kiállítás megtervezésénél több fő koncepciót tartottunk szem előtt. Fontos volt, hogy a tárlat ne csak a múltat mutassa be, hanem minden egyes témában eljusson a jelenig. Egy másik nagyon jelentős szempont volt, hogy a bemutatott anyag önállóan feldolgozható legyen. Nincs előre meghatározott látogatói útvonal. A kiállítás megtekintése bárhol abbahagyható és folytatható is. A látogató szabadon mozoghat a kiállítási térben, annyi információt összegyűjtve amennyi érdekli. Míg a régi kiállításban elkülönítve jelentek meg a felnőtteknek és a gyermekeknek szóló részek, az új kiállításban egy-egy témánál párhuzamosan lesznek láthatók a tartalmak a különböző korosztályok számára. Felül a nagyokhoz szóló részek, alul a kicsik számára befogadható élmény és információ, tehát minden korosztályt igyekszünk

elérni. Szintén különbség lesz, hogy az új kiállításban sok tárgyat fogunk szerepeltetni, ezeken keresztül, ezek segítségével mutatjuk be az egyes témaköröket. Nem titkolt célunk, hogy a meglévő látogatóink megtartása mellett új látogatói célcsoportot érjünk el. Többek között az egyik legnehezebben elérhető és aktivizálható korosztályt, a fiatal felnőtteket. Ennek feltétele az, hogy az ismeretszerzés élmény legyen a számukra. Így olyan látványos és interaktív elemeket vonultatunk fel, melyek mindenkiben (még bennük is) érdeklődést keltenek. A kiállításban kevés statikus tartalom lesz, azonban érintőkön mindenki kedvére elmerülhet a különböző témákban. Emellett sok képi, mozgóképi, szemléletes anyagot vonultatunk fel, de emellett fontos, hogy a látogató kézzelfoghatóan is „érezhesse” a kiállítási tárgyakat. Szinte minden témakörnél van valami plusz, ami más, mint az előzőek, pontosan azért, hogy jobban tudjuk érzékenyíteni a látogatóinkat az adott téma iránt. Ezen kívül igyekeztünk úgy megálmodni a kiállítást, hogy az kérdésfeltevő, elgondolkodtató legyen, naprakész és hiteles tartalommal, modern, de élvezhető technológiával.

A bejárat és a pénztár látványterve

A kiállítás különböző egységekből épül fel, melyekben bemutatja a vízügyi szakmát, a vízgazdálkodás történetét, a vízzel kapcsolatos innovációkat, a régi vizes mesterségeket, téma lesz a folyók szabályozása, öntözés, árvizek, hajózással kapcsolatos érdekességek, a klímaváltozás, az úszás története, külön rész foglalkozik a Balatonnal, az ásványvizekkel és a szódakészítéssel.

A múzeumba betérő vendégeket az intézmény egyik jellegzetes darabja az Aquamobil, vagy vízgép fogadja, mely teljesen felújítva, fényeffektekkel és narrációval kiegészítve mutatja be a vízenergia hasznosítását és vízimalmok, vízemelő szerkezetek működési elvét.

A vízügy jelenével foglalkozó teremben a vízügy jelenlegi szakterületeit szeretnénk bemutatni. A szakma jellegzetes tárgyai, falra felfutó animációk, valamint vízügyi kisokos segítenek megismerni a terület különböző feladatait, és magyaráznak meg olyan fogalmakat, mint például a vízközmű, árvíz, vagy vízminőség. A terem egyik fontos eleme lesz a tárgyfal, melyben a vízügyi szakmában használatos (vagy egykor használt) tárgyakat mutatjuk be. A látogató fotó és mozgókép segítségével megszemlélheti a tárgyat eredeti környezetében, használat közben is, így képet kap arról, hogy hogyan használták például az istrángos cölöpverőt, vagy mi volt a kitzűző szolgálat feladata.

A vízügytörténelmi részben a hazai vízgazdálkodás történetének 37 jelentősebb eseményét mutatjuk be egy kis csavarral. Vendégeink végigkövethetik a Duna és a Tisza szabályozását a 19. századtól napjainkig. Ezen kívül egy 19. századi litográfia-sorozat segítségével a látogatóknak lehetőségük lesz megtekinteni, hogy milyen is volt a Duna mente 200 évvel ezelőtt.

A vízügyi szakma terme

Életünk során számos olyan innovációval találkozunk, melyeket nap mint nap használunk, mégsem tudjuk azok pontos eredetét vagy működését. A vízügyi innovációkat felvonultató részben olyan vízügyhöz kapcsolódó találmányokat reprezentálunk, melyek feltalálásuk óta

forradalmian változtatták, könnyítették meg az emberiség életét. Ilyen például a vízikerek, amelyet már az ősidőkben is használtak, vagy a gátak, melyek védelme nélkül elképzelhetetlen a lakott és művelt területek megóvása.

Az új kiállításban szeretnénk szerepeltetni azokat a mesterségeket, amik nem kifejezetten a vízgazdálkodással foglalkoztak, de szorosan kapcsolódtak a vízhez. A régi vizes mesterségeket bemutató egységben a múzeum látogatói közelebbről megismerkedhetnek a halász, az aranymosó és a hajóács szerszámkészletével, foglalkozásával. Mellettük bemutatásra kerül még a kubikosok, dunavíz-árusok, faúsztatók, jégvágók, vízimolnárok és bolgárkertészek munkája is.

Az előző kiállítás jellegzetes terme, a *Pancsoló* évekig a gyermekek nagy kedvence volt. Ez az elem az új kiállításban is megmarad, azonban új funkciót kap. H₂O terem néven a víz 3 halmazállapotán keresztül szemléltetjük a vízmolekula tulajdonságait vidám, játékos formában.

H₂O terem látványterve

A vízügyi témák közül külön egységet alkot a folyószabályozás bemutatása. A 18-19. században kezdődött munkálatoktól kiindulva eljutunk egészen napjainkig. A témakör megértését, befogadását könnyen érthető animációkkal, archív filmekkel és fotókkal segítjük.

Kisebb fejezetként, de szintén szerepelni fognak az árvizek-árvízvédelem, belvizek, lecsapolások, öntözés témakörök is.

Kicsit könnyedebb témák következnek ezután. Új, és már meglévő hajómakettjeinkkel mutatjuk be a hajózás történetét és a jellegzetes hajó típusokat. Mellette pedig a vízen való átkelés másik módját a hidakat. Bár nem közvetlenül a vízügy feladatköréhez tartozik, de bemutatásra kerül a vízellátás menete is, ahol egy vízhasználati játékkal tesszük izgalmasabbá az ismeretszerzést. Ha már a vízhasználat, vízfogyasztás témakörénél járunk, az ásványvizekkel, gyógyvizekkel és a szódakészítés folyamatával foglalkozó rész is itt kap helyet. Igazi különlegesség lesz az a „medence” melyben az úszás történetét ismerheti meg a látogató, külön kitérve az esztergomi vonatkozású emlékekre. Természetesen külön fejezetben kerül bemutatásra a Duna és a Balaton.

A klímaváltozás problémájáról szinte naponta hallhatunk. Az új kiállításban olyan kérdéseket járunk körül, mint hogy: milyen hatással van a klímaváltozás az élővilágra, hogyan változik Földünk vízkészlete, valamint, hogy a vízügyi szakembereknek milyen új helyzetekkel, feladatokkal kell megbirkózniuk az éghajlatváltozás hatásainak következményeképpen.

A sok élménytől és információtól kellemesen elfáradt látogatók számára egy pihenő helyet, úgynevezett *Merengőt* alakítottunk ki. A terem két oldalfalán és a plafonon installált kijelzőkön filmek, animációk futnak, olyan témákkal kapcsolatban, melyek elgondolkodtatnak, mint például a környezetvédelem, vizes élőhelyeink, vagy nagy történeti árvizeink.

Merengő

Az új kiállítás létrehozásával számos új lehetőség adódik a múzeum számára. A bemutatásra kerülő témák közül mindegyikkel lehetne mélyebben foglalkozni. Így kiváló időszaki kiállításokat lehet kapcsolni az állandó tárlathoz. Mivel az egyik fő szempontunk az volt, hogy a kiállítás jelenbe mutató legyen, így számos adatot a jelenlegi vízügyi szakemberek és az Országos Vízügyi Főigazgatóság munkatársai bocsájtottak a rendelkezésünkre. Ezen kívül a területi vízügyi igazgatóságok saját gyűjteményéből számos műtárgyat kölcsönöztünk. Reméljük, hogy az új kiállítással méltó módon sikerül reprezentálnunk a vízügyi szakmát, és a Duna Múzeum újra zászlóshajó lesz a hazai intézmények között. Az EFOP-3.3.3-VEKOP-16-2016-00001 mintaprojekt keretein belül 2017-ben fogadtuk a vízügyi szakiskolák tanulóit, de továbbra is célunk, hogy formális, vagy informális módon beépüljünk a vízügyi oktatásba. A klímaváltozás és a környezetvédelem kérdéseit feszegetve szeretnénk felkelteni az emberek érdeklődését a témában, és cselekvésre ösztönözni őket. A Duna Múzeum a családosok, az óvodások és a kisiskolások számára gyakori célpont, de mellettük szeretnénk nyitni a nehezen elérhető fiatal felnőttek, középiskolások, valamint a külföldi vendégek irányába is. Az új kiállításban számos olyan téma szerepel, melyekhez felnőtt programokat, szakmai előadásokat lehet társítani. Célunk, hogy olyan látogatókat is megnyerjünk, akik nem a szakmaiságot, hanem a kulturális környezetben való szórakozást keresik.